

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se inapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Noul atac asupra școlilor noastre.

XII.

„Aur și argint nu am, dară ce am dau”, aceste cuvinte ale apostolului ni-au venit în minte când ni-am tras sēma cu noi înșine, și am cumpănit situațiunea creată, cu care trebuie se stăm față în față. Datori suntem să conlucrăm cu toții, fie-care cu ce are și cu ce pōte, ca furtuna, care se pregătesce și care amenință cu descărcare, să ne afle posibil adăpostii. Chiar și cel mai optimist dintre noi va trebui să mediteze și să tresară în fața pornirei dușmănoase asupra instituțiilor noastre culturale, pornire, care special pe noi ne umple de cele mai serioase îngrijiri.

După atunci acestea am puté încheia, și atōci am rămănea la măsurile de apărare contemplate de biserică. Ingrigirea noastră însă nu ni dă pace; nu ne putem împăca cu gândul să perdem instituțiunile noastre culturale, și de aceea nu ne putem dispensa de detorința, de a căuta și noi mēsurile de apărare, se înțelege mēsurile legale, căci noi numai la acestea reflectăm.

Mult, fōrte mult putem contribui la conservarea instituțiilor noastre culturale, dacă cele două biserici române ar afla o modalitate, pre lângă care comunele mestecate cu credincioși de ambe confesiunile în cazul extrem să susțină numai o singură școlă, care se aibă caracterul confesional al credincioșilor din majoritate. Cu chipul acesta s'ar salva caracterul confesional al școlii, și cu el existența ei.

Acestei păreri s'a dat expresiune cu mai multe ocaziuni, și totdeauna s'a manifestat bunăvoința în favorul ei.

Suntem detori adevărului se accentuăm, că din incidentul proiectului de lege din cestiune acestei păreri s'a dat expresiune și publice în un organ de publicitate autorizat a manifesta dorințele bărbăților, cari conduc destinele unuia dintre bisericile române. Punând

în discuțiune această părere organul respectiv a intrat până chiar și în regularea detaiurilor între marginile legii de instrucțiune pentru școlile populare.

Tractată cestiunea cum s'a tractat ea în respectivul organ, asupra noastră a făcut impresiunea, că redacțiunea, inspirată de curentul ce domnesce în cercurile normative, voescă să reia din nou firul inițiat încă cu deci de ani mai înainte de cătră noi pentru a iniția din nou o soluțiune favorabilă, și noi din inimă dorim o deslegare favorabilă în interesul cauzei.

În amănuntele discuțiunii noi ca presă nu intrăm. La locul competent se va medita cu serioșitatea, de care biserica totdeauna a fost condusă, și detaiurile se vor regula în interesul instrucțiunii publice în școlile noastre, pe care decă o vom perde, prelângă tōte asigurările optimistilor nostri, că în politica cea mare pierderea școlilor medii și a celor elementare e nimica, noi totuși suntem de părerea, că am pierdut fōrte mult, ca se nu țicem, că am pierdut aprōpe totul.

Am accentuat încă la început, că politica de instrucțiune a guvernului nostru se face după un plan mare, plan — după vederile curentului de ađi, ingenios, și la executarea lui se lucră cu multă consecunță și încordare.

Prin legea din 1875 învățătorii dela școlile noastre romănesci au fost băgați în fondul de pensiune al statului, și acesta a fost primul cerc, în care biserica a început a fi strēmtorată. Cum a fost interpretată și pusă în lucrare legea acēta, am vedut la alt loc. Învățătorii sunt neîndreptățiți, comunele bisericesti trebuie se solvēcă, deși reprezentățiunea bisericeii e la guvern nedecisă. La bētrânețe învățătorii neprimiți în fondul de pensiune vor trebui se plece la cerșit.

Prin legea din 1879 s'a introdus limba magiară ca obiect de instrucțiune în școlile populare, și s'a creat o situațiune, care a justificat îngrijirile bisericeii, când a combătut aducerea legii.

În 1883 s'a adus legea de instrucțiune pentru școlile medii, care a stirbit

în mod simțitoriu drepturile autonome ale bisericeii.

A urmat legea pentru asilele de copii din 1891 contra căreia asemenea s'a ridicat glasul bisericeii, însă fără rezultat.

Dela anul 3 al etăței deci până la etatea de bărbat punctul de căpetenie al instrucțiunii e magiarisarea și éráși magiarisarea, ca după vorbele actualului ministru president, să se dea statului timbrul și caracterul magiar.

Credeam, că cu atâtea s'a umplut păharul amărăciunii!

Ne-am înșelat, amar ne-am înșelat.

Proiectul din cestiune lovesce mai adēne ca tōte celelalte. Ne ia dreptul de instituire, dreptul de disciplinare al învățătorilor, și amenință cu o destrăbălare înfricoșată a disciplinei bisericeii, dând pre învățătorii pradă volniciei curentului de ađi al magiarisării, care după unul plac interpretéză și conceptul: „rele morale” și cel al „direcțiunii contra statului”.

Decă vom fi în curat cu natura pericolului, care privesce asupra noastră, decă vom sci apreția importanța școlilor noastre, atunci ne vom puté apăra, încordându-ne până la estreme puterile.

Se fim deci fie-care cu bărbăție la locul, unde ne chiamă detorința noastră, cu credință firmă în Dumnezeu, în Dumnezeu nostru, care e mare, și ca el altul nimenea, în Dumnezeu nostru, carele face minuni.

Afacerea mai nouă la Brașov.

(Continuare și încheiere.)

VI. Ordinul consistorial de destituire.

a) Teextul original.

Onoratei eforii a școlilor centrale greco orientale române în Brașov.

Nr. 8469 Sc. — Onorată Eforiă! — În urma investigațiunii făcute de esmisul comisariu consistorial în fața locului Brașov

este constatată, că profesorul provisoriu dela școlă noastră reală de acolo Georgiu Popp, într'o cuvântare a sa ținută cătră tinerimea scolară la serbarea Stei Sofii în 4/16 Octobrie s. c; în prezența unui public distins care a participat la aceea serbare, a folosit în mod ostentativ frase esaltate și expresiuni drastice, cari în ceea ce privesce cultivarea simțului bun național trec preste cadrele învățământului școlilor medii, și atinșend la loc necompetent situațiunea politică, se vedă a fi căutate din adins și folosite pentru a pregăti și însufleși tinerimea scolară încă de acum la lupte naționale.

Nu suferă îndoială, că numitul profesor prin cuvântarea sa din cestiune, lipsită de tact și cumpēt, și dată numai de cât spre publicare în ziare, a voit în prima linie să esceleze cu simțemintele sale naționale înaintea tinerimei scolare, dar mai ales în fața publicului present, și preste tōt în diaristică, el însă chiar prin acēta ostentațiune a creat totodată la școlile noastre centrale din Brașov un incident, pre care adversarii progreselor noastre culturale prea ușor l'au putut folosi ca să denuncie la guvernul statului, cualificându-l de o agitațiune națională, ba chiar de o pornire în contra statului, ceea ce a avut deja urmarea, că pentru școlile noastre medii din Brașov, și altcum rău vedute, sunt puse în vedere măsurile estreme indicate în § 50 din legea pentru școlile medii.

Fiind dar învederat, că numitul profesor, când s'a lăsat să fie răpit la numita ocaziune de curente politice, nu și'a făcut sēmă nici cu interesele vitale ale școlilor noastre medii din Brașov, nici cu precauțiunile, ce trebuia să le aibă ca profesor, ci cu o ușurință abia esplicabilă a pus în joc atât reputățiunea bună, ce o a avut dēnsul la superioritatea sa scolară când a fost instituit de profesor provisoriu, cât și menționatele interese vitale ale institutelor noastre de acolo, care le avem unice în felul lor, — consistoriul subsemnat, ca iurisdicțiune superioră scolară, se află necesitat a enuncia: că același profesor Georgiu Popp, compromiș greu prin cuvântarea sa, ținută la numita ocaziune și dată publicității, are să fie numai decăt destituit din postul sen de profesor provisoriu la școlile medii din Brașov.

Onorata Eforiă este deci prin ordinul present însărcinată, să esecute numai de cât

FOIȚA.

Pecat de mamă.

— Novela. —
de

Marie Chendi.

(Urmare.)

„Părinții mei nu sciau nimic de tōte aceste! Eu nu le-am spus... fiindcă mă țineam mai pre sus de ei și de tōtă lumea căci me iubia un domn mare!

Orbită de o așa imprejurare norocoșă plecat din casa părintescă fără a le dice rămas bun, fără a le spune unde mă duc.

„M'am dus, m'am aruncat în brațele nedrepte a sorții, în brațele nenorocirei — a grofului. O ferescă-se tōtă lumea sēracă de cea avută, toți nevinovații de cei vicleni, căci seduși o pășesc, cum am pășit-o eu!

„M'am dus, și părinții mei nu au sciut unde-s, m'au căutat în tōte ungheturile, dar nu m'au aflat și de jale au murit. Atunci nu-mi păsa mult, căci îmi mai țicea din când în când groful că 'i-s dragă și dacă câte odată îmi mai storcea scānteia iubirei, ce o mai păstram părinților mei, căte o lacrimă din

ochi — și groful me afla cu ochii umeđi, el me mângăia, îmi țicea porumbiță... și de grabă erau uitate tōte... dar tōte! O, dacă nu m'am jeliut atunci după cei ce m'au crescut, m'am jeliut eu pe patul acesta destul, dar în zadar, căci eu am sēvērșit pecatul, eu trebuie să-l ispășesc.

„Rōgă-te părinte pentru mine, aibi milă cu pecătōsa, carea ar voi să se împace cu părinții cei morți, mănioși! O părinții mei, nu întorțești fața posomorită dela mine, ertare — primiți-mă la sinul voștru, care odinioară me ocrotea cu căldură....

Acı se opri Mărina aiuritoare, căci o podidiră lacrimile — ér peptul i se înecă în suspinuri.

„Curagiu, fiică, căci căința ta va afla ascultare și Dumnezeu nu te va lăsa să mori. Sufetele celor îmblândiți nu se urgisesc!”

„O părinte, simț, că sōrele vieții mele ofilite va apune cât mai în grabă și apoi va urma nōpte — nōpte lungă, vecinică! Puterile încep a me părăsi, cētă desă mi se aședă pe ochi, dar eu nu vreau să mor, până ce nu ți-oi mărturisi d-tale tot, ascultă bunule și apoi lasă-me să mor:

„Acum șapte ani am fost o copilă fără minte și am fugit la groful, care m'a fost

adement. Și el era bun cu mine, îmi fāgădusa, că m'a pune dōmnă preste case mari, preste păduri și câmpii, că mi-a da slujbași în jurul meu. Cinci săptămāni după fuga mea auđii, că părinții mei s'au stins de dorul meu, groful me mângăia și într'o nōpte me puse într'o trāsură închisă și me duse cu sine în castelul cel vechiu din Dumbravă. Acı petrecurăm la olaltă țile bune... O, țile senine de fericire și mulțămire cât de amar v'ați sfârșit! O Bela, Bela pentru care mi-am omorît părinții, trecutul și viitoriul, cum m'ai amăgit! Da, Părinte, groful m'a înșelat — dragostea mea cea curată mi-a rēsplătit-o cu înșelăciune — și rodul iubirei mele nebune a fost — o me îngrozesc a o spune — a fost o copitiță, ce sēmănă mult cu groful cel înșelător”.

Saftico, Saftico, āngerul mamii, unde esti? țise Mărina uitându-so în tōte ungheturile casei.

„Nu te îngrijă de Săftica”, vorbi preotul, ea este bine, la mine acasă, unde va eta până ce te vei însănoțea. Acum odichenesce și apoi respunde-mi dacă poți, cum de ai ajuns soția lui Vila Stoian?”

Mărina îi făcu cu capul un semn de mulțămire pentru grija ce i-o da copilei, apoi urmă:

„Da, lasă-me să-ți spun povestea până la afărșit — povestea jalnică a vieții mele posomorite. Eu credeam că me iubesc groful și vorbele lui nu izvoresc numai din bold dobitoesc — visam că me va face și înaintea ómenilor soție, căci era de 26 ani și era veduv, avea un băețal de 3 ani. Fiind că 'l iubiam, îi credeam tōte — era de parte gândul de înșelăciune din parte-i. Dar a sosit un ceas rău, în care a trebuit să dau pe povērnish. Două luni, după ce am născut pe Săftica a venit Bela la mine, mai gătit și mai frumos ca de alte dăți. Eu îmi legănam copila și-i cântam o doină de jale. El se uită odată preste noi, apoi grăi: „sērmane ființe!” atunci nu-l înțelegeam, acum vai, prea bine! Apoi luă pe Săftica în brațe și o sārută de trei ori, ceea ce nu făcu nici când, me sārută apoi pe mine și plecă... A plecat și nu l-am mai vedut.

„Am rămās singură în castel — cu Săftica și cu pădurariul Vila Stoian. Groful nu-mi mai avea grija, érá Vila era plătit să-mi fie soț înaintea lumii. (Va urma.)

acastă destituire, și în conștarea cu direcțiunea școlilor noastre medii de acolo, care despre acestea se înștiințază de aici imediat, să facă substituirile necesare pentru studiile ce au fost concepute profesorului destituit Georgiu Popp; având aceeași Onorată Eforia a raporta consistoriului cel mult până la 10 Ianuarie vechiu 1893 despre executarea acestui ordin, și rămându-i și mai departe obligământul de a vigila cât mai ager asupra intereselor vitale ale școlilor noastre de acolo.

Sibiu, din ședința senatului școlar, ținută la 24 Decembrie, 1892.

Consistoriul arhidieceșan.

Miron Romanul m. p.,
arhiepiscop.

Dr. Remus Roșca m. p.,
secretariu.

b) Traducere pentru ministeriu.

A brassói gör. keleti központi iskolák tisztelt gondnokságának.

8469 Sc. sz. — Tisztelt Gondnokság! A kiküldött consistoriumi biztos által a helyszínén Brassóban megejtett vizsgálat nyomán be van bizonyítva, hogy ottani reáliskolánk egyik ideiglenes tanára Popp György a tanuló ifjúsághoz f. é. októberhó 4/16-án Szent Zsófia ünnepén, az abban részvett kiváló közönség jelenlétében tartott beszédében tüneményesen oly fenhéjazó szavakat és oly drasztikus kifejezéseket használt, melyek a nemzetiségi jó érzület ápolása dolgában tulajdonképpen a középiskolai oktatás keretén, és a politikai helyzetet illetéktelen helyen megérintve úgy tűnnek fel, mint a melyek célzatosan kiválgatva arra használtattak, hogy a tanuló ifjúság már is nemzetiségi küzdelmekre előkészítették és felbuzdították.

Nem szenved kétséget, hogy nevezett tanár tapintatot és mérsékletet nélkülöz, s legott a lapokban leendő közlés végett tovább adott kérdéses beszédével első sorban önmagát akarta nemzetiségi érzelmeivel a tanuló ifjúság, de leginkább a jelen volt közönség előtt, s általában a lapokban ki-tüntetni; de éppen ezen fitogtatás által a brassói központi iskolánál ugyanakkor egy oly esetet hozott létre, melyet művelődési előhaladásunk elleni igen könnyen felkaphattak, hogy azt nemzetiségi izgatásnak, sőt államellenes iránynak minősítve, az államkormányánál bevádolják; a minek már is az a következménye volt, hogy a máskülönbben is rossz szemmel nézett brassói középiskoláinkra nézve a középiskolai törvény 50 §-ában jelzett végső rendszabályok tétettek kilátásba.

Világos lévén tehát az, hogy a nevezett tanár, midőn a mondott alkalommal politikai áramlatok által engedte magát elragadtatni, nem vette számba sem a brassói középiskoláink létérdekeit, sem a reá, mint tanárra nézve köteles óvatosságot, hanem valamint saját jó hírnevét, melylyel a fő iskolahatóság előtt birt midőn ideiglenes tanárrá alkalmaztatott, úgy az ottani intézeteink, melyek nekünk a maguk nemében egyedüliek, említett létérdekeit is csak nem megfoghatlan könnyelműséggel kockára tette, — a consistorium, mint fő iskolahatóság, kénytelen kijelenteni, hogy a mondott alkalommal tartott és a nyilvánosságnak átadott beszéde által súlyosan kompromitált Popp György, brassói középiskolai ideiglenes tanári állásától azonnal elmozdítandó.

A Tisztelt Gondnokság tehát jelen rendelettel megbizatik, hogy ezen elmozdítást hajtsa végre azonnal, és egyetértőleg az ottani középiskoláink igazgatóságával, mely ezekről innét közvetlenül értesítettik, az elmozdított tanárra bizva volt tantárgyakra nézve a szükséges helyettesítéseket egyidejűleg tegye meg; elvárva e tisztelt gondnokságtól, hogy e rendelet foganatosításáról legfeljebb 1893, januárhó 6 szerinti 10-ig a consistoriumnak jelentést tegyen, és fennmaradván továbbra is abbéli kötelessége, hogy ottani iskoláink létérdekei felett minél szigorúabban őrködjék.

Nagyszébenben, 1892, decemberhó 24-én tartott iskolatanács üléséből.

A főegyházmegyei consistorium.

Román Miron s. k.,
érsék.

Dr. Rosca Remus s. k.,
titkár.

VII. Notificarea la ministru.

a) Tecstul magiar.

Vallás- és közoktatástügyi m. kir. minis-ter, Nagyméltóságú Gróf Csáky Albin v. b. tit. tanácsos urnak.

8469/1892 sz. — Nagyméltóságú Mi-nister Úr! — Popp György brassói gör. keleti reáliskolai ideiglenes tanár által mult évi október hó 16-án, Szent Zsófia ünnepén a tanulóifjúsághoz tartott beszédre vonatkozólag ugyancsak mult évi decemberhó 8-án 50419 sz. a. kelt nagybecsű miniszteri lei-rat kapcsán szerencsém van Nagyméltóságodat a következőkről tiszteletteljesen érte-síteni:

A brassói gör. keleti központi iskolák gondnokságának mult évi november hó 6 szerinti 23-án 196 sz. a. kelt jelentéséből és a helyszínén utóbb megejtett vizsgálat eredményéből mindenk előtt kétségtelenül kiderült az, hogy a nevezett tanár, egyike a fiatalabb tanároknak, ki csak a folyó isko-laév kezdetén nyert ideiglenesen tanári alkal-mazást, a brassói gör. kel. jellegű középiskolák igazgatósága részéről az intézet felavatása óta minden évben követett gyakorlat sze-rint, megvolt bizva azzal, hogy az említett ünnepély alkalmával beszédet tartson a fő-gymnásiumi és reáliskolai tanulókhöz; de a megtartott beszéd irányáról és tartalmá-ról az igazgatóságnak nem volt előleges tu-domása, miután az ily ünnepélyek a mult években mindég a legjobb rendben és min-den tüntetés nélkül folytak le, tehát eddig-elő nem is mutatkozott annak szüksége, hogy az efféle alkalmi beszédek az igazgatóság által előleges bírálat alá vétessenek; a fele-lőség ennél fogva a szóban lévő beszédért kizárólag a nevezett ideiglenes tanárra há-ramlik, a mint ő azt a vizsgálat alkalmá-val készséggel el is vállalta.

Az említett középiskoák igazgatóságá-nak már akkor mindjárt feltűnt a megtartott beszéd helytelen iránya, és az sietett is a felelti rosszaságát az illető tanárnak szóval kifejezni; ez azonban nem csak védte a beszéde fonálán kifejezésre jutott nézeteit, hanem magát a beszédet a lapokban leendő közlés végett ki is adta; szemben tehát ezen makacssággal az igazgatóság szükségesnek tartotta az esetről az iskolai gondnokságnak még mult évi október hó 8/20-án 46 sz. a. jelentést tenni, a gondnokság pedig, osztva az igazgatóság nézeteit, a tanárok fegyelmi viszonyainak munkálatba vett rendezéseig is, mult évi november 6 szerinti 23-án fen-neb jelzett 196 sz. a. a tanárok miheztar-tásául kijelentette: hogy akár az iskolában, akár az iskolán kívül harcoló politikát üzni a tanári állással össze nem fér.

A főegyházmegyei consistorium, mint fő iskola hatóság, mult évi november hó 6 szerinti 26-án 7817 Sc. sz. a. helyeselve a brassói középiskolai igazgatóság és az isko-lai gondnokság ímént jelzett eljárását, és különösen a tanároknak a politikától való teljes eltiltását, a felmerült sajnós esetet ez-szel végleg elintézték tekintette, és jele-sen Popp György tanárt illetőleg a kifejezett reszsaláson kívül egyéb intézkedés szüksé-gét annál kevésbé érezte, mert a különben szelid természetű és a budapesti magyar tu-dományos egyetemen nyert szép előkészült-ségű nevezett tanár személyéhez a közbe-jött rosszaság után is, sőt éppen annak kö-vetkezményeül az iskolai oktatás érdekében a legjobb reményeket fűzte.

Mindezekre azonban csakhamar rákö-vetkezett Nagyméltóságodnak fennebb is hi-vatkozott, mult évi december hó 8-án 50419 sz. a. kelt, de hozzám csak azon hó 14-én érkezett leirat, melyben Nagyméltóságod közölve az említett ünnep alkalmával Popp György tanár által román nyelven elmondott beszédnek egy magyarra átfordított részét, annak kijelentése mellet, hogy e beszédre-szben előforduló kifejezésekben nyilvánvalóan nemzetiségi izgatás és államellenes irány fog-laltatik, a középiskolai törvény 50 §-ra való hivatkozással, nevezett tanárnak tanári álla-sától való elmozdítását követelni, és az el-mozdításról a leirat keltétől számított 40 nap alatt értesítést kívánni méltóztatik.

Nagyméltóságodnak ezen nem annyira az illető tanárra, mint inkább a brassói gör. keleti jellegű középiskolákra nézve a leg-

komolyabb és legkárosabb következményeket kilátásba helyező leiratát azonnal a főegy-házmegyei consistorium, mint illetékes fő is-kolahatóság hatáskörébe áttettem; a consis-torium pedig Nagyméltóságod határozott kö-vetelésevel szemben szükségesnek találván azt, hogy a fennebbiek szerint már elintéztett ügy érdemére visszatérjen, ugyancsak mult évi december hó 3/15-én tartott iskolatanács-i ülésében 7949 Sc. sz. a. a helyszínén meg-ejtendő körülményes vizsgálatot rendelt el, és a vizsgálatat érseki helynökömet Dr. Puscariu Hiláron archimandritát bizta meg, ki e tisztében a helyszínén ugyan azon hó 9/21—14/26 napjain pontosan és szigorúan el is járt.

A megejtett vizsgálatból mindenk előtt kiderült, hogy a Popp György tanár beszédéből Nagyméltóságod leiratában szóval szóra idézett rész magyar fordítása az eredeti román szövegtől lényegesen eltér, a mennyiben a román szövegben előforduló e két szó: „luptă crâncenă” helytelenül van „vé-res harc”-ra átfordítva „erős küzdelem” helyett, mely utóbbi a román szöveg-nek teljesen megfelel; és e pontban a nem helyes fordításnak a főegyházmegyei consis-torium nagy jelentőséget tulajdonít, mert csak a „véres harc” fogalmában hiszi rejleni az ismertető jelt, melynél fogva Nagy-méltóságod az idézett kifejezésekben állam-ellenes irányt méltóztatott látni, holott az egész beszédben egyetlen oly kifejezés sem fordul elő, melyet nyilvánvalóan állam-ellenes iránynak lehetne miősíteni, ha csak általában nem államellenes már magá-ban az, hogy hazánkban nem-magyar nem-zetiségű állampolgárok is léteznek, és hogy ezek saját nemzetiségüket nem csak fenntar-tani, hanem a törvények határain belül több vagy kevesebb buzgalommal fejleszteni is kívánják.

De ha nincs is a szóban lévő beszédben nyilvánvaló államellenes irány, van annál több meggondolatlan kifejezés, melyek a szó-nokló tanár nyilatkozata szerint a nemzeti-ségük iránt nem érdeklődő románokra, és részben a nagy hazafiságot szinlelő üzér zsidó politikusokra vonatkoznak, de a me-lyek valóban különféle értelmzésre alkal-masak, általános jellegük pedig: a nemzeti-ségi érzület fitogtatása és általában a nem-zetiségi ügy tapintatlan bevitele oly körbe, melyből a politikai fejtegetések teljesen ki-zárva kell hogy legyenek; és mindezeket felül Popp György tanár különösen az ál-tal lett utóbb súlyosan kompromitálva, hogy a megejtett vizsgálatnál jelen komokul megmaradt téves nézetei és felfogása mellett, sőt nyilt jeleit adta annak, hogy ő a nemzetiségi tul-zókkal karöltve kíván haladni a politikában.

Mindezek tehát utóvégre arra birták az itteni főegyházmegyei consistoriumot, mint illetékes fő iskolahatóságot, hogy a brassói gör. keleti jellegű reáliskolánál ideiglenesen alkalmazott Popp György tanárt, eltekintve a fegyelmi eljárás egyes módozataitól, me-lyek csak a véglegesen alkalmazott hitfele-kezeti tisztviselőkre nézve irányadók, — ta-nári állásától egyszerűen elmozdítsa, ennek végrehajtásával pedig a consistorium mult évi december hó 6 szerinti 24-én tartott iskolatanács-i üléséből jelen szám alatt a bras-sói gör. kel. román központi iskolák gond-nokságát bizta meg az 1. alatt eredeti ro-mán szövegben és magyar fordításban ide mellékelte rendelettel, melyet szerencsém van ekképen Nagyméltóságodhoz tisztelet-teljes kéressel közölni, hogy tekintettel a görög-keleti egyház legközelebbi ünnepére, kegyeskedjék elnézéssel venni, ha jelentésem csak a kitűzött határidő elmúltával lesz pos-tára főlátható.

Szükségesnek láttam etárgyban bővebb jelentést tenni azért, hogy Nagyméltóságod-nak alkalma legyen a részletekből még job-ban meggyőződni, hogy az illető hitfeleke-zeti testületek, s különösen a főegyházme-gyei consistorium, mint fő iskolahatóság, ez esetben pontosan és szigorúan jártak el hiva-tali kötelességeik teljesítésében, a mi Nagy-méltóságodnak megnyugtató kezessegül szol-gálhat a jövőre is, annál inkább, mert a szóban lévő kellemetlen eset insétül szolgál a főegyházmegyei consistoriumnak arra, hogy különösen a brassói gör. keleti középisko-lák, felett addig is, mig azoknak összes visz-onyai a már megtett kezdeményezés folytán czélszerűen fognak rendeztetni, felügyeleti,

ellenőrzési és intézkedési jogát a legszigo-ruabban gyakorolja.

Fogadja egyébiránt Nagyméltóságod kiváló mély tisztelem nyilváníását.

Nagyszébenben, 1893, januárhó 14-én. Görög-keleti román érsék és metropolita:

Román Miron, s. k

b) Tecstul român.

Esceleñiei Sale, domnului ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică, Conte Albin Csáky, consiliariu intim.

Nr. 8469/1892. — Escelența Vóstră, Domnule Ministru! — In legătură cu prefiutul rescript ministerial din 8 Decembre a. tr. Nr. 50419 referitoriu la cuvântarea ținută de profesorul provisoriu dela șola reală greco-orientală din Brașov Georgiu Popp la 16 Octobre a. tr. la serbarea Stei Sofii, cătră tinerimea școlară de acolo, — am onóre a Ve înștiința pe Escelența Vóstră cu tot respectul despre următoarele:

Din raportul eforiei școlilor centrale greco-orientale din Brașov cu datul 23 No-vembre vechiu a. tr. Nr. 196 și din resul-tatul cercetării făcute mai apoi în fața lo-cului, este înainte de tóte constatată fără îndoielă, că numitul profesor, unul dintre cei mai tineri profesori, care numai la începutul anului curent școlar a venit în aplicare ca profesor provisoriu, — după usul ce s'a ur-mat în fie-care an începând dela inaugurarea institutului, a fost însărcinat de cătră direc-țiunea școlilor medii greco-orientale din Bra-șov, ca la numita festivitate să țină o cuvân-tare cătră studenții gimnasiali și ai școlei reale; direcțiunea însă n'a avut cunoștința prealabilă de tendența și cuprinsul cuvântării ținute, pentru-că în anii trecuți an decurs astfel de festivități totdeauna în cea mai bună ordine și fără vre-o demonstrațiune, prin ur-mare până acum nu s'a ivit trebuința de a se lua astfel de cuvântări ocașionale la o censure prealabilă din partea direcțiunei; deci dar răspunderea pentru cuvântarea din cestiune cade esclusiv asupra numitului pro-fesor provisoriu, precum el resolut o a și luat aceea asupra-și la ocașiunea cercetării.

Încă atunci de loc i-a fost bătătoriu la ochi direcțiunei menționatelor șole medii tendența nepotrivită a cuvântării ținute, și ea — direcțiunea, — a și grăbit să descoperă cu graiu profesorului concernent resensul sau față cu acea cuvântare; acesta însă nu numai și-a apărut vederile exprimate în firul cuvân-tării, ci însași cuvântarea o a și dat spre publicare în diare; față dar cu această inde-retnicie direcțiunea a ținut de necesar să facă la 8/20 Octobre a. tr. sub Nr. 46 rap-port cătră eforia școlară; ér eforia, împăr-tășind vederile direcțiunei, până la regularea referințelor disciplinare ale profesorilor luată în lucrare, a declarat la 23 Novembre a. tr sub Nr. indicat mai sus 196 spre confor-marea profesorilor: că nu este compatibil cu pozițiunea profesională a face politică mi-litantă, fie în școlă, fie afară de școlă.

Consistoriul arhidieceșan, ca autoritate superióră școlară, aprobând la 26 Novembre ve hui a. tr. sub Nr. 7817 Sc. procedura in-dicată mai sus a direcțiunei școlilor medii și a eforiei școlare, și mai cu semnă oprirea totală a profesorilor dela politică, prin ace-sta a considerat ca resolut în mod final in-cidentul regretabil ce se ivise, și anume în ceea-ce privește pre profesorul Georgiu Popp, n'a simțit trebuința de alte măsuri, afară de reprobarea exprimată, cu atât mai puțin, căci și după reprobarea intervenită, ba chiar ca o urmare a aceleia, el — consistoriul — avea în interesul invățământului școlar cele mai bune speranțe legate de persóna numitului profesor, altcum de o natură blândă și cu o pregătire frumoasă, căștigată la universitatea scientifiică ungară din Budapesta.

Preste aceste însă veni de tot în grabă rescriptul provocat mai sus al Escelenței Vóstre, datat din 8 Decembre a. tr. Nr. 50419, dar sosit la mine numai în 14 a acelei luni, prin care comunicând o parte tradusă în limba magiară din cuvântarea rostită la nu-mita ocașiune de profesorul Georgiu Popp în limba română, Escelența Vóstră, pe lângă declararea, că în expresiunile ce oare în ace-sta cuvântare, se cuprind în mod evident agitațiune națională și tendența contrară sta-tului, — binevoifi, cu provocare la §. 50 din legea pentru șolele medii, a pretinde amo-varea numitului profesor din postul seu pro-fesoral și a cere să fiți despre acesta însci-

înfați în 40 de zile computate dela datul rescriptului.

Acest rescript al Escelenței Văstre, care pune în vedere nu întru atâta pentru profesorul concernent, cât pentru școlile medii gr. orientale din Brașov, cele mai serioase și mai păgubitoare urmări, numai decât l'am transpus în sfera de activitate a consistoriului arhidieceșan, ca a competenței autorități superioare școlare;  r consistoriul, afl nd de necesariu fața cu pretensiunea rezolută a Escelenței Văstre a reveni asupra meritului cauzei, carea după cele premise era deja rezolvită, din ședința senatului școlar ținută la 3/15 Decembrie a. tr. sub Nr. 7949 Sc. a ordonat o cercetare circumstanțială, carea se se face în fața locului, și cu cercetarea a însărcinat pe vicariul meu arhiepiscopesc, archimandritul Dr. Ilarion Puscaru, care a și împlinit punctual și rigoros această misiune la fața locului, în zilele 9/21—14/26 ale acelei luni.

Din cercetarea făcută s'a constatat din capul locului, că traducerea magiară a acelei părți din cuvântarea profesorului Georgiu Popp, care este citată din cuv nt în cuv nt în rescriptul Escelenței Văstre, difere esențial de textul român, pentru că aceste două cuvinte ale textului român „luptă cr ncenă” sunt rău traduse în „v eres harc z” (bătălie s ngerosă) în loc de „er s k zdelem”, care din urmă corespund pe deplin textului român; și apoi în punctul acesta consistoriul atribuie traducerii greșite o mare importanță, pentru că numai în conceptual „b t liiei s ngeros e” (v eres harc z) crede el, că zace criteriul, după care Escelența Văstră binevoitor ri a ved  în expresiunile citate o tendință contrară statului, pe c nd în intréga cuv ntare nu ocure nici măcar una expresiune, carea se se p t  cualifica în mod evident de o tendință contrară statului, dacă numai preste tot nu este de sine în contra statului aceea, că în patria n str  există și cetățeni de stat ne-magiari, și că acestia voiesc nu numai săși conserve propria lor naționalitate, dar se o și desv lte cu mai mult sau mai puțin zel, între marginile legilor.

Dar deși nu este în cuvântarea din cestiune o tendință evident contrară statului, sunt în ea cu at t mai multe frase nesocotite, cari după declarațiunea oratorului profesor ar fi se se referă la românii disinteresați pentru naționalitatea lor, și în parte la speculațiunii politice jidani, cari simulez  un patriotism mare; ele însă sunt într'adevăr apte pentru diferite interpretări,  r caracteristica lor generală este: ostentațiunea simțului național, și preste tot introducerea fără tact a cauzei naționale într'o sferă, din care trebuie să fie eschise total discușiunile politice; apoi preste tóte acestea profesorul Georgiu Popp a devenit mai în urmă greu compromis cu deosebire și prin aceea, că la cercetarea introdusă a insistat cerbicos la vederile și cuprinderile sale greșite, ba a dat indicii clare, că el în politică voiesce să m rg  m n  în m n  cu ultraistii naționali.

T te aceste dar au induplecat în cele din urmă pre consistoriul arhidieceșan de aici, ca pre competența autoritate superioară școlară, ca el pre profesorul Georgiu Popp, aplicat în mod provisoriu la școlă reală greco-orientală din Brașov, cu abstracțiune dela modalitățile speciale ale procedurii disciplinare, care sunt normative numai cu privire la funcționarii profesionali aplicați în mod definitiv — s l amoveze simplu din postul seu profesoral;  r cu executarea acesteia amov ri consistoriul din ședința senatului școlar ținută la 24 Decembrie vechiu a. tr. sub Nr. present, a însărcinat pe eforia școlilor centrale gr. or. române din Brașov prin ordinul aceluși aici sub /- în text original român și în traducere magiară, pre care am onóre a Vi-l comunica astfel Escelenței Văstre cu acea rugare respectuosă, ca în considerare la sărbătorile procsime ale bisericii gr. or. să binevoitor  a primi cu indulgență, dacă notificarea mea va put  fi dată la post  numai după expirarea termenului ficsat.

Am cređut de necesariu să fac în obiectul acesta o notificare mai pe larg, pentru că Escelența Văstră să aveți ocaziune a Vă convinge din detaiuri și mai bine, că competentele corporațiunii profesionale, și cu deosebire consistoriul arhidieceșan, ca autoritate superioară școlară, în cazul acesta a lucrat punctual și rigoros întru împlinirea,

datorințelor sale oficiale, ceea ce p te servi Escelenței Văstre de o garanță liniscitoare și pentru viitoriu, cu at t mai v rtos, pentru că cazul neplăcut din cestiune servesece consistoriului drept amonițiune, ca el și până când după inciativa luată deja, se vor regula în moi corespunđtoriu t te referințele școlilor medii gr. or. din Brașov, săși eserceze în modul cel mai rigoros, mai ales asupra acestor școle, dreptul de inspecțiune, control  și de dispunere.

Primiți dealmintrea Escelența Văstră declararea distinsei mele venerațiuni profunde. Sibiu, 14 Ianuaru, 1893.

Archiepiscopul și metropolitul gr. or. rom n: Miron Romanul m. p.

Noutăți.

Sinod parochial. Eri, Duminecă, după s v rșirea serviciului divin s'a ținut sinodul ordinariu al bisericii din Sibiu-cetate. Sinodul a fost bine cercetat și a fost deschis prin o vorbire interesantă a d-lui președinte P. O. D. I. Papiu. Aleg ndu-se de notariu d-l I. Broju, P. On. D. M. Voileanu d  cetire raportului clar și limpede al comitetului parochial. Conform raportului s'a luat la cunoștință, că biserica n str  a c știgat în 2 foruri procesul intentat de cătră biserica grecéscă din Brașov, s'a primit ca se se procure od dii preoțesci, s'a votat 1000 fl. pentru adaptarea casei parochiale, s'a primit urcarea salariului inv țatoretic la 600 fl. Rațiociniile în urma censur rei din partea comisiunii compusă din membrii N. Benția, C. Aiser și V. G mulea s'au primit, de asemenea și proiectul de buget. Mai amintim, că casurile de nascere au întrecut pe cele de mórte și că copii născuți de secs bărbătesc au fost cu 5 mai mulți ca de secs femeesc. La urmă d-l președinte mulțamește și exprimă recunoștință comitetului, care în frunte cu d-l președinte P. Cosma au desvoltat o activitate încordată și au prezentat lucrurile la sinod clar și lămurit inc t sinodul le-a putut pertracta în o singură ședință.

Căsătoria principelui Ferdinand. Trimisul extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Londra, într'un raport adresat dlui ministru al afacerilor străine, comunică urm torele cu privire la s rbarea ce a avut loc la Curtea Maiestății Sale Britanice, în ziua de 20 Decembre (10 Ianuaru), cu ocaziunea căsătoriei Altețelor Lor regale principelui și principesei moștenitori ai tronului rom n:

Maiestatea Sa regina a s rbat cu deosebită căldură la Osborne, în 10 Ianuaru, ziua cununiiilor Altețelor Lor regale principelui Ferdinand și principesei Maria. Maiestatea Sa a binevoit a invita la Osborne pe ministrul României. În acest scop, yachtul regal „Alberta” a primit pe dl Plagino la Sout-hampton. Admiralul Sir Edmond Lomers și comandantul vasului, cari il așteptau la gară, l-au condus la ambarcader și l-au însoțit la Osborne.

La 9  re s ra a avut loc un pr nd de gală, la care au luat parte Altețele Lor regale principesele Luisa și Beatrice cu soții lor, Iordul Rosebery și ministrul Portugaliei. Maiestatea Sa Prea grațios  regina s'a ridicat și, adres ndu se dlui Plagino, a băut, în sunetul imnului românesc, în sănătatea și fericirea Auguștilor însurăței.

După masă, trec nd în sal ne, Maiestatea Sa regina a binevoit a acorda d-lui Plagino o audiență mai lungă ca de obicei și a esprimit mulțămirea și mai cu osebite credința ce are în fericirea prea iubitei Sale Nep te, pun nd-O sub scutul înaltelor virtuți ale suveranilor noștri și a nobilelor simțeminte ale românilor.

A doua zi, cu același ceremonial, yachtul regal „Alberta” a adus la Southampton pe lordul Rosebery, pe

ministrul Portugaliei și pe ministrul României

Ceremonie în București. Dl Tache Ionescu, ministrul cultelor și instrucțiunii publice, a însărcinat pe dl Al. Odobescu membru al Academiei, să organizeze ceremonia celor 32 c șetorii, ce se vor celebra cu prilejul sosirei AA. LL. RR. principelui Ferdinand și principesa Maria. În primul r nd, s'a ales pentru aceste ceremonii biserica sf. Spiridon ca fiind cea mai spațiosă și în acelaș timp cea mai frumoșă din Capitală. Intr'însa se vor aședa, ca se formeze o elipsă, 32 mese în jurul cărora se va c nta: Isaia d nțuesce. În fața altarului va fi ridicată o estradă de pe care va oficia I. P. S. S. Metropolitul primat, de pe acest  estradă AA. LL. RR. Principele și principesa ca nașii vor put  privi t t  ceremonia. La dr pta estradei va fi tronul regal. În curte se vor aședa 32 brați înalți de c te 3 metri; ei vor fi lu ți de fie-care părechie la eșirea lor din biserică. Fie-care părechie va lua apoi loc în c te un car tras de patru boi albi ale căror c rne vor fi poleite. Cortegiul se va duce dela biserică sf. Spiridon la Ateneul român, unde se va servi un ospăț tinerilor căsătorii. Altețele lor regale vor presida acest ospăț. Fie-care părechie va primi c te o pungă de pele roșie cu monograma Altețelor Lor regale cari vor conținea c te 25 poli, precum și c te un portret al principelui și principesei României, cu decorarea bisericii a fost însărcinat dl Negrescu, arhitectul ministeriului instrucției.

Alegere de metropolit în Blașiu. După cum cetim în „Unirea” ziua alegerii de motropolit în Blașiu s'a determinat conform unei scrisori ministeriale pe 18 Aprile a. c. st. n.

Proces. Incă un proces al d-lui Dr. Lucaciu s'a pertractat la 27 Ianuaru n. inaintea tribunului r. din S tmbar. Procesul a fost intentat incă de astăvară sub cuv nt de calumnie în contra guvernului și a autorităților sale. După ce recursele la tablă și la curi  au fost respinse, urmă acum o nouă pertractare. Dl Lucaciu fu declarat vinovat și condamnat la d u  luni închisore, 50 fl. amendă și întreținerea în închisore.

Banchet. Junimea universitară română din Budapesta invită la „Banchetul festiv” ce-l va da în onórea dlui Alesandru Roman din incidentul s rbării jubileului seu de 30 ani ca profesor universitar S mbat  la 30 Ianuaru v. (11 Februariu n.) în „Grand Hotel Hungaria”.

Budapesta în Ianuaru 1893. Inceputul la  rele 8 s ra. Prețul de couvert 5. fl.

Bal. Reuniunea transilv nă carpatină, secțiunea „Sibiu” va da 1 Februariu a. c. n. un bal în sala casa societății. Inceputul la 8  re s ra. Participarea e permisă în costum „ro koko” sau în haine de bal.

Necrolog. Ioan Octavian Todea, student de clasa a II-a gimnasială la gimnasiul de stat din loc, fiul parochului Ioan Todea din Albac, în etate de 12 ani, după grele și îndelungate suferinte de aprinderea peliței de mațe împreunată cu tuberculos de plumăni și după-ce s'a împărțășit cu Sf. Taine și-a dat sufletul seu nobil în m nile Creatorului la 8  re dimineța, l s nd în urma sa cuprinși de ad nc  durere pe: jalnicii părinți și rudenii.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român”. Budapesta, în Ianuaru, 1893.

(Asbot. — Hieronymi. — C rt  în familie)

Am r la, ce domnesce în cercurile Curții fața de națiunea magiară,

pe c t se p te vedea în diaristic magiară, și pe c t s'a dat spresiunea și în parlamentul țerei nu se mai p te nega. Ea e un fapt constatat.

Intrebarea e, cine a provocat acest  neîncredere, acest  întorcere repede în cercurile Curții  iarele guvernamentali incarc  t t  culpa asupra opoșițiunii magiare, și asupra  uaristiceii lor, carea în diferite ocaziuni a lovit cu necruțare în cercurile Curții și în armata comună. Aceste lovituri nemeritate, din partea celor, ce a fost de un p trariu de seclu favorii sorții și a Curții, nu puteau să r m nă până în finit neobservate. Ele și-au ajuns culmea. Reacțiunea s'a produs. Neîncrederea s'a născut, și ea p te să aibă în cele din urmă și urmări bune pentru cei-ce sufer apăsare.

Deputatul Asb th Iános alesul cercului Sasca — a unui cerc românesc — cu ocaziunea desbaterei bugetului, întreținerii Curții, în calitate de raportor a cređut de bine a  ice un: *mementote morituri* — opoșiției șovinistilor, și am put   ice fără risic de a fi desmintiți, irtregei națiuni magiare, carea prin deputațiunile sale, și prin o mulțime nenumarată de alte acte aduce t m ia idolului din „Torino”.

„P n  când Kossuth L. — a  is Asboth — nu va ajunge persónă istorică, până ce el este în contradicțiune cu Cor na, până atunci aceste două figuri, Domnitoriul și Kossuth nu se pot sărbători de odată”. O adevărată consternațiune s'a produs în parlament când Asb th a  is că: „Iacobinii au terminat frasele de lealitate numai atunci, când au cerut concesiunea ultimă: „capul regelui”. Nici c nd în 25 de ani de parlamentarism nu s'a pronunțat un adevăr mai plastic la adresa opoșiției, de c t cum a făcut Asb th. Raportorul și cunoșce  menii, noi însă cari cunoșcem atât de bine convingerile de cari sunt pătrunși și o mulțime de deputați din cercurile guvernamentali, vom să înțelegem sub Iacobini și pe toți aceia, cari la ori-ce ocaziune, caută după st ua, care conduce la „vila din Torino”.

Nu! De trei ori nu! Nu este lealitate sinceră nici în cei-ce incungur  pe Asb th! — E o lealitate f garit  în cei mai mulți. O lealitate nes turat , carea înghiț nd, beneficii nici c nd nu va  ice destul.

Dacă Asb th ar fi alesul unui cerc magiar, el ar avea sórtea lui Mocsáry.  uaristica magiară opoșițională a dat năvala de t te părțile lui, căci se vede că: adevărul ii d re.  iarele guvernamentali tac tăcerea pescelui,  r  la unele printre șire poți să cetesci resensul ce au produs vorbele lui Asb th. Va să  ic  „națiunea” nu voiesce se i se spună adevărul, cel puțin se nu i se spună de acolo, de unde se p te auđi și în cercurile Curții. Apoi să te mai miri, că sunt huiduiți conducătorii naționalităților, când se apropi  c te unul dintre ei, ori corporațiuni de ale lor p n  la treptele tronului, ar t nd nedreptățile, ce li se face! Povernișul pe cari au apucat frații magiari, nu p te să ducă de c t la catastrofe. Cu frase, fie acele și a lui Asboth; nu se va șterge neîncrederea între Cor nă și națiune! Faptele vorbesc în timpul de acum.

Pe c nd fața de Cor nă să află de bine a se pronuncia lealitatea, pe atunci tot în parlament la 11 Ianuaru a. c. ministrul de interne Hieronymi s'a pronunțat în cestiunea legei electorale, carea e at t de nedreptă cu deosebire pentru noi ardelenii: Și ce  ice ministrul? El  ice că: censul stabilit în 1874 nu se p te susțină și nici nu e corect! Censul trebuie să fie stabilit pe aceeași basă, pe principii uniforme. Dreptul de ale-

gere să fie egal, pentru cei-ce poartă sarcinile statului în o formă. În ce privește naționalitățile ministrul dăce că: ideile conducătoare în cestiunea legii electorale nu pot să fie altele decât dreptul și dreptatea. Ideea națională magiară n'ar perde nimic, căci în ținuturile locuite de magiari numărul alegătorilor magiari va crește în proporțiune așa de mare, față cu cel de acum, încât creșterea numărului alegătorilor nemagiari, în urma schimbării censului nu se poate lua în seamă. Enunțările ministrului făcute în o altă țară, ar pute să umple de mari speranțe pe alegători. Ne am apropia și noi de alte țări unde censul e atât de mic, încât numărul alegătorilor crește anual cu zece mii; în Ungaria însă unde molochul magiarisării împedecă ori-ce reformă egală pentru toți cetățenii, enunțările ministrului trebuie să ne lase indiferenți.

O lege electorală justă în Ungaria nu va esista pe cât timp vedură sistemul actual, condus numai de interese speciale.

Ministrul pe lângă promisiuni juste a făcut și clausula: „creșterea va fi mică în ce privește numărul alegătorilor nemagiari“.

La aceste cuvinte ministrul a fost abrobat cu „așa este“!

Dacă și pe veritabilu la crearea unei noue legi electorale comisiunile cari conscriu alegătorii, să vor compune tot ca și acum numai din magiari, sau dintre oameni de ai stăpânirii, atunci pe lângă cea mai bună lege electorală — alegătorii români, slovaci, sârbi etc. nu vor fi induși în listele de alegere, după cum se în templă și acum.

Dacă și-ar da silința ministrul s'ar pute convinge că în comitatele locuite de români — cari fac parte din Ungaria proprie și cari au drept de alegere, două părți din trei nu sunt induși în liste — deși după lege ar trebui să fie induși.

Încă n'ci nu s'a pus pe tapet legea electorală, și-a izbucnit certa în familie. Marele orator al opoziției — Hock — a dăc că: la împărțirea cercurilor electorale, în ținuturile locuite de naționalități, să se purcedă și din punct de vedere politic!! În urma urmelor e posibil că vom ajunge la o lege electorală mai justă — uniformă pe hârtie — era în realitate vom ave mai mult cu o iluziune perdută. *M.*

Feneș, la 8/20 Ianuarie, 1893.

D-le Redactor!

De prin părțile noastre rar puteți primi vesti îmbucurătoare. Administrația cu scâlciatele ei vederi pe aicea a înăbușit ori ce activitate în români. Ne rămăsese șola și biserica și funcționarii ei ca să ne mai aline încâtva durerile.

Aceste acum încă au îmbrăcat doliu. Vrednicul nostru paroh Moise Laslau a încetat din viață în 18 l. c. Defunctul a fost unul din cei mai aprigi conducători ai poporului, un zelos luptător pe terenul bisericesc, un model de tată și soț.

Timp de 34 ani cât a păstorit biserica a lăsat urme neșterse.

Biserica împodobită, fond scolaru scos ca cu clescele dela cei-ce voiau să-l amestece cu trebile comunale și pelângă toate acestea a avut timp să și crească și cele trei fiice, cari toate trei sunt căsătorite după trei preoți distinși.

Fiind administratorul protopresbiteral al tractului Abrud morbos. la cererea familiei și la dorința defunctului a fost invitat telegrafice părintele administrator al tractului Alba Iulia ca să conducă ceremonialul în mormântărei, carele în cap de erna prceis la 12 ore a sosit — așteptat de poporul întreg din comuna noastră. Lacrimile tuturor au izbucnit când au vădit că se apropie césul

de a pune în mormânt un om atât de vrednic, un păstoriu atât de înțelept, un luptătoriu atât de dibaciu.

La una oră din și s'au început ceremonialul funebru, condus de părintele N. Ivan, asistat de preoții Michail Nicola, Petru Paul, Ioan Tanislau și Ioan Magda.

O atare înmormântare jurul nostru nostru nu a mai vădit.

Intre onorații au venit să dea onorea din urmă protopopul gr. cat. din Zlagna I. Muntean, profesorul Dr. Radu din Blaș, mai mulți oficiali dela băile din Zlagna, notarii Giurca Plaște și Radu, — parohii Urna, Ra deșin din Tașd, și o mulțime de fruntași din popor de prin comunele învecinate.

Poporul cu mic cu mare s'a adunat la sunetul clopotelor și a petrecut la grăpă pe acela care atâta timp le-a fost adevărat păstoriu.

În biserica îndesuită de lume a fost așezat cosciugul, care conținea osemintele preotului — asesorului la scaunul protopresbiteral, membru al comitetului protopopesc, Moise Laslău încungiurat de veduva soție, de cele trei fiice, și cei trei gineri preoți — și după terminarea ritualelor conducătoriu aotului funebru părintele Nicelau Ivan a rostit cuvântarea funebă, o cavântare acésta cum n'am fost dedați a auđi pe aicea decând cu mórtea fie ertatului protopop Galu.—

Lacrimile curgeau șiróe, poporul privea cu pietate la tinérul preot care aprețiasse vèrtuțile colegului și pretinului seu.

Marcante au fost pasagele în care a arătat lipsa ce o avem noi de oameni devotați cu trup cu suflet bisericeii, marcante indigitațiile date poporului să asculte de cei-ce i voesc binele, marcante părțile în cari au reflectat la defunctul ca tată, care a dat o creștere completă fiicelor sale, marcante vorbele prin cari a pus la inima poporului să rămână credincioși legii străbune și cu alipire cătră biserica, unicul scut al națiunii noastre.

Fie care cuvânt era servit de auditoriu întreg și am vădit pe mulți străini, de conțesiunea noastră gratulând celui-ce atâtea povețe frumoșe a sciut da poporului în decursul vorbirei de o jumătate oră.

Demnitătea cu care am fost presentați noi la acésta ocaziune tristă nu se poate descrie — și par ca vedu și fiicele preotese vedând de ce înmormântare a fost pèrtaș soțul și tatăl lor — au încetat de a mai vèrsa lacrimi mai cu sèma când orbitoriul le dăcea: „nu plângeți“ căci soțul și tatăl vostru și-a împlinit chemarea pe pământ, jertfînd ce a avut mai bun, pentru voi, pentru biserica și șola, lăsând nume neperituriu în creerii munților, cari multă vreme vor vorbi de faptele lui, de viața lui creștină, de sufletul lui nobil, și de înțelepciunea cu care a întocmit toate spre binele celor ce au avut fericirea de al cunosce și al numi a lor. —

Pentru noi cei dela munte șiua acésta va rămâne multă vreme neștersă din inimile noastre.

Deoparte cu drept am aimntit numele celui ce prea de timpuriu ne au părăsit, ér de altă parte bucurie avem vedând, că un preot ca al nostru este stimat și la mórte și acésta va fi un îndemn și pentru alți preoți ca să umble pe urmele rēposatului Moise Laslău. *Un participante.*

Proiectul de lege

asupra învățământului primar și normal primar prezentat în camera României de domnul ministru al instrucțiunii Tache Ionescu.

(Urmare.)

Art. 44. În școlile normale de învățatori vor putea fi admiși de a dreptul în clasa IV seminaștii cari au absolvit semi-

narele de patru clase în urma unui examen care va purta asupra materiilor predate în casa IV de seminar, și cu condiție ca vârsta lor se nu treacă de 19 ani.

Secția III.

Școlile normale de institutori.

Art. 45. Pentru formarea corpului didactic primar urban servesc șola normală de institutori din București, și institutele pedagogice de fete din București, Iași și Craiova.

Programa studiilor școlilor normale de institutori și institutóre va cuprinde aceleași materii, cu diferență că lucrul manual pentru fete e înlocuit cu lucrările în atelier pentru băieți.

Materiile programei comune sunt: religia, pedagogia, limba română, una sau două limbi moderne, matematicile, științele fizice naturale, geografia istoria, igiena și medicina populară, desenul și caligrafia, muzica vocală și instrumentală, gimnastica și jocurile gimnastice.

În șola de institutori se adaugă înstrucția militară și limba latină.

Art. 46. Șola normală de institutóre din Iași va putea fi transformată în șola normală superiöră de fete.

Art. 47. Durata cursurilor școlilor normale de institutori și institutóre este de 5 ani, ultimul an fiind consacrat mai ales exercițiilor de practică pedagogică.

Art. 48. Nu vor fi primiți a concura pentru clasa I a școlilor normale de institutori de cât absolvenții a trei clase de gimnaziu sau a unui alt curs secundar declarat echivalent.

Pentru școlile normale de institutóre se va concura asupra materiilor ce se predau în cele trei clase ale școlilor secundare de fete.

Secția IV.

Esamenele pentru diploma de capacitate.

Art. 49. După terminarea cursului întreg al școlii, elevii școlilor normale de ori ce grad se supun la un examen general de materiile propuse în șola.

Acest examen constă din probe înscrise care sunt eliminatorii, probe orale și probe de practică pedagogică.

Art. 50. Proba scrisă se face la reședința fiecărei școle normale, sub priveghearea unui delegat al ministeriului instrucțiunii.

Ea va cuprinde:

1. Probă de matematică, 2 probleme una de aritmetică și alta de geometrie aplicată la operațiuni practice.

2. Proba de limba română (o compozițiune cu subiect în genere istoric.)

3. Un desen cu mâna liberă, după un obiect uzual.

Pentru școlile normale de institutori și institutóre se adaugă:

1. O compozițiune asupra unui subiect din fizică sau chimie aplicată.

2. O temă din româna într'o limbă modernă. (Va urma.)

Diverse.

Femeia cultă. Diarele mari nemțesci și magiare fac după puțință, fel de fel de servicii publicului lor cetitor. Intre altele ele răspund și dau deslușiri la diferite întrebări, ce le adresază abonanții la redacțiune. Unele din aceste sunt instructive și tot odată interesante. Astfel bună-ora la o întrebare, că cari femei magiare se pot numi culte? „B. Hirl.“ dă următoriu răspuns: „Femeia cultă magiară este aceea, care scie bine unguresce și cunõe literatura magiară. Dacă, afară de limba magiară, cunõe și alte limbi, e cu atât mai bine, dar femeia magiară, care-și câștigă cultură, fie cât de naltă, în limbi străine, ér cu cunoscința limbei și literaturii magiare stă pe un nivel cu servitórele, aceea nu se poate numi femeia magiară cultă“.

Acésta, credem, că se poate aplica la femeile ori cărui popor.

Fragm. de lit. pop. * Vorbă se fie.

Aina t'aina,
Perdui haina,
Trecui balta
Găsiu alta,
Nici mai bună, nici mai rea,
Numai cum a fost a mea.

Loterie

Sâmbătă, în 28 Ianuarie, 1893.
Timișóra: 56 14 28 85 19
Viena: 57 67 27 49 46

Doi culegători tipografi,

între care unul special pentru lucrări de **accidente și tabelarice**, pot afla condițiune sigură și durabilă.

Numai acei domni binevoiască a concura, cari sunt **capabili și consciencioși**.

Oferte cu legitimare despre condițiunile de până acum, precum și pretensiunea salariului sunt a se adresa la

[11] 2-3

Direcțiunea tip. archid. Sibiu.

„ARIEȘANA“ institut de credit și economii, societate pe acții în TURDA.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Arieșana“ societate pe acții se invită conform §. 17 al statutelor societății la a

VII-a a dunare generală ordinară,

care se va ține în Turda la 25 Februarie 1893 st. n., după améđi la 2 ore în localitatea institutului.

Agendele adunării vor fi:

1. Raportul direcțiunii despre rezultatul anului de gestiune 1892.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Decidere asupra conturilor anuale și asupra împărțirii profitului curat.
4. Alegerea unui membru în direcțiune, în locul celui sorțit, conform §-lui 32 din statute.
5. Alegerea unui nou membru în direcțiune.
6. Ficsarea marcelor de prezență pe anul curent.
7. Eventuale propuneri în cadrul statutelor.
8. Alegerea a lor 3 acționari pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

Domnii acționari, cari în înțelesul §.19 din statutele societății doresc a participa la adunare în persoană ori prin plenipotențiați, sunt poțitiți a și depune acțiunile și eventualele documente de plenipotență, la cassa institutului cel mult până în 24 Februarie a. c.

Turda, 21 Ianuarie, 1893.

[12] 1-1

Direcțiunea.